

Jednota kresťanov v službe spoločnosti
/Vízia a stratégia Ekumenickej rady cirkví - z pohľadu štátu/
PRÍHOVOR NA VZ ERC v SR 23. apríla 2009
JUDr. Ján Juran, riaditeľ cirkevného odboru MK SR

Veľavážení predstavitelia cirkví, vážení hostia, bratia a sestry!

Dovoľte mi vysloviť najprv poďakovanie za pozvanie na dnešné zasadnutie Valného zhromaždenia Ekumenickej rady cirkví a pozdraviť Vás v mene Ministerstva kultúry Slovenskej republiky a cirkevného odboru zvlášť. Chcem Vám taktiež poďakovať za všetko pozitívne, čo ste urobili pre našu spoločnosť a jej občanov či už prostredníctvom svojich cirkví alebo prostredníctvom Ekumenickej rady cirkví, ako aj za doterajšiu dobrú spoluprácu s ministerstvom kultúry.

Spoločné stretnutia sú výbornou príležitosťou na otvorenú, priamu a konštruktívnu diskusiu o veciach, ktoré sú predmetom nášho spoločného záujmu. Pomáhajú tiež posilňovať vzájomný dialóg, ktorý často napomáha k vyjasňovaniu prípadných problematických otázok a vedú k prehĺbeniu vzájomnej dôvery.

Vláda Slovenskej republiky vo svojom programovom vyhlásení deklarovala, že bude formovať demokratické prostredie pre slobodu myslenia, svedomia a náboženského vyznania. Bude rešpektovať postavenie a úlohy cirkví, náboženských spoločností a ďalších spoločenstiev a občanov bez náboženského vyznania na princípe rovnoprávnosti a uchovávaní plurality. V rozvoji a pôsobení kultúry vidí účinný prostriedok obrany jednotlivca pred jednostranným konzumným spôsobom života a nezastupiteľný nástroj prehĺbovania duchovného rozmeru života človeka. V tomto kontexte bude vláda Slovenskej republiky rozširovať priestor aj na spoluprácu s cirkvami a náboženskými spoločnosťami. Vláda SR považuje za dôležité udržiavať harmonické vzťahy štátu s cirkvami a náboženskými spoločnosťami. Deklaruje záujem rozvíjať partnerský dialóg s ich predstaviteľmi vo všetkých oblastiach, kde sa angažujú pri riešení celospoločenských problémov a podporí sociálne, kultúrne, vzdelávacie a iné verejnoprospešné aktivity cirkví a náboženských spoločností. Vláda SR rešpektuje platný legislatívny rámec pôsobenia cirkví a náboženských spoločností a je pripravená plniť z neho vyplývajúce záväzky.

V tomto roku si pripomenieme už dvadsiate výročie novembra 1989, ktorý priniesol cirkvám a ich veriacim plnú náboženskú slobodu a postavenie v plnej miere porovnateľné so situáciou v demokratických štátoch. Náboženská sloboda patrí k základným ľudským právam, sloboda viery je ústavne garantovaná. Základné ľudské práva majú rovnako zabezpečené členovia registrovaných i neregistrovaných cirkví. Štát však priznáva registrovaným cirkvám ďalšie práva nad rámec tých základných, predovšetkým právo na dotácie zo štátneho rozpočtu, vyučovať náboženstvo na štátnych školách, zriaďovať vlastné školy, zariadenia sociálnej starostlivosti, vstup do verejnoprávnych médií. Je zaručená rovnosť registrovaných cirkví pred zákonom, nezasahovanie štátu do bohoslužobných a vnútorných záležitostí cirkví, ako aj nezasahovanie cirkví a náboženských spoločností do záležitostí štátu. Nebyť naviazanosti väčšiny cirkví na štátny rozpočet, boli by naplnené všetky predpoklady odluky cirkví od štátu. Slovenská republika taktiež vrátila cirkvám väčšiu časť ich majetku a zmiernila majetkové krivdy spôsobené minulým režimom.

Výrazným pokrokom vo vnímaní vzájomných vzťahov medzi štátom a cirkvami bola obojstranná snaha usporiadať predmetný vzťah a vzájomné oblasti spolupráce na zmluvnom princípe. Koncom roku 2000 bola ratifikovaná Základná zmluva medzi Slovenskou republikou a Svätou stolicou, ktorá sa týka Rímskokatolíckej a Gréckokatolíckej cirkví. Následne sa v apríli 2002 schválila Zmluva medzi Slovenskou republikou a registrovanými

cirkvami a náboženskými spoločnosťami, upravujúca postavenie jedenástich cirkví vrátane židovskej náboženskej komunity. Zmluvná úprava vzťahu štátu a cirkví zaviedla do nášho právneho poriadku nový prvok, ktorý je v plnom súlade s deklarovanou vzájomnou spoluprácou. Uvedené zmluvy upravujú vzťah štátu k cirkvám vo všeobecnej rovine a v konkrétnych oblastiach predpokladajú podrobnejšiu úpravu prostredníctvom osobitných zmlúv a dohôd. Doteraz sa prijala dohoda zabezpečujúca podmienky náboženskej výchovy a dohoda zabezpečujúca výkon pastoračnej služby v ozbrojených silách a ozbrojených zboroch, na výkon ktorej štát v spolupráci s Ekumenickou radou cirkví v SR zriadil Ústredie ekumenickej pastoračnej služby.

Zlomovými bodmi v novodobej histórii Slovenska je nadobudnutie štátnej samostatnosti v roku 1993 a vstup Slovenskej republiky do Európskej únie v máji 2004. V oblasti vzťahu štátu a cirkví prijala Európska únia úzus, že tieto otázky nie sú predmetom unifikácie, ale každý členský štát ich rieši v súlade s vlastnou kultúrnou – historickou tradíciou. Demokratický politický systém zaručuje slobodný rozvoj nielen bohoslužobnej činnosti cirkví, ale aj ich pôsobenie v sociálno – duchovnej oblasti života spoločnosti, ako aj v oblasti charitatívnej práce a vzdelávania. Demokratický štát má prirodzený záujem, aby činnosť cirkví a náboženských spoločností bola v súlade s právnym systémom štátu a aby ich činnosť spoločnosť nerozdeľovala, ale naopak zjednocovala na zásadách tolerancie a vzájomného porozumenia.

S hlbokým poľutovaním musím konštatovať, že koncom minulého roku sme vstúpili do mimoriadne zložitej a ťažkej situácie, ktorá nastáva v dôsledku globálnej finančnej a hospodárskej krízy. S jej prekonávaním budú nepochybne spojené mimoriadne situácie, ktoré budeme musieť prekonať. Oprávnené možno predpokladať, že táto kríza ešte viac znásobí už teraz hrozivú krízu morálky, medziludských vzťahov, narušenej rodiny, rozpadajúcich sa tradičných hodnôt, na ktorých je postavená naša civilizácia. Znepokojivý je aj nárast prejavov rôznych druhov extrémizmu, šovinizmu, neznášanlivosti v starých i nových krajinách Európskej únie. Štáty v súlade so svojím poslaním prijímajú opatrenia na elimináciu týchto negatívnych javov a samozrejme sa im snažia aj predchádzať. Táto neľahká doba je však zároveň veľkou výzvou a jedinečnou príležitosťou prejavovať v obnovenej podobe tradične silné stránky cirkví, jej schopnosť spájať ľudí rôznej národnosti a sociálneho postavenia, byť oporou pre veriacich, príkladom pre neveriacich, byť zdrojom autentickej ľudskej i sociálnej solidarity.

Vzťah štátu a cirkví v Slovenskej republike zvykne sa považovať za partnerský dialóg medzi subjektmi, ktoré o tento dialóg a spoluprácu aj skutočne usilujú. Dovoľujem si vysloviť presvedčenie, že s Vaším príspevom budú vzájomné vzťahy jednotlivých členských cirkví i samotnej Ekumenickej rady cirkví v SR naďalej korektné a prospešné pre rozvoj našej spoločnosti. Ministerstvo kultúry SR Vám v rámci možností, ktorými disponuje, poskytne vždy náležitú podporu a spoluprácu.

Ďakujem Vám za pozornosť.